

Innspill til prosjekt Vendepunkt: Norges verdikamp for likestilling og jenters rettigheter

Plan International Norge takker for muligheten til å komme med innspill til den kommende stortingsmeldingen om norsk utviklingspolitikk. I dette innspillet foreslår vi noen overordnede føringer for utviklingspolitikken og en plan for hvordan Norge kan være en sterk støttespiller i verdikampen for likestilling og jenters rettigheter fremover.

De siste årene har vært et jordskjelv for sektoren, med store kutt i finansieringen til langsiktig utvikling og humanitært arbeid. Mens behovene vokser, settes systemet under kraftig press. Samtidig ser vi økende kritikk av bistandens relevans og effekt. I denne situasjonen er ikke løsningen mindre bistand, men tydeligere prioriteringer, et klarere formål og sterkere resultater. I denne situasjonen må norsk utviklingspolitikk følge tre overordnede prinsipper i årene som kommer:

- **Langsiktighet og lokalt lederskap:** Bistanden må være forutsigbar og aktivt fremskynde overgangen til lokalt ledet utvikling, samtidig som den tydeliggjør hvilken rolle norske myndigheter og bistandsaktører skal spille fremover.
- **Legitimitet:** Bistandens legitimitet må styrkes hjemme og ute gjennom god forvaltning, sterke resultater og riktig valg av partnere og kanaler. Unge er mer skeptiske enn eldre generasjoner, og den siste tids avsløringer risikerer å svekke hele sektoren¹. Dette må tas på alvor.
- **Rettighetsbasert bistand:** Bistanden må være rettighetsbasert og ha som hovedformål å bidra til bærekraftig utvikling og fattigdomsreduksjon. Hardere prioritering i utviklingspolitikken bør starte med å konsentrere innsatsen rundt disse målene, og ikke la sikkerhetspolitikk, migrasjon, næringspolitikk og andre interesser vanne ut bistanden.

Et godt finansiert og strategisk tilbakeslag

Verden er i endring. Donorer kutter i bistand, anti-rettighets- og anti-gender-bevegelser er godt finansierte og strategisk koordinerte, og nesten en fjerdedel av alle land meldte om tilbakeslag for kvinners rettigheter i 2024². European Parliamentary Forum for Sexual and Reproductive Rights (EPF) har dokumentert at anti-rettighetsmiljøer i Europa mottok om lag 1,18 milliarder dollar

¹ <https://www.panoramanyheter.no/bistandspolitikk-epstein-ipi/baten-er-lekk-overalt/417743>

² <https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2025/03/one-in-four-countries-report-backlash-on-womens-rights-in-2024>

mellom 2019 og 2023, opp fra 707 millioner i perioden 2009–2018³. Dette er ikke et spontant stemningsskifte, men en systematisk og velfinansiert langsiktig innsats.

Når rettigheter svekkes, betyr det at færre jenter får gå på skole, bestemme over egen kropp og leve et liv uten vold. Fremgangen i kampen mot barneekteskap går altfor sakte⁴, arbeid mot seksuell og kjønnsbasert vold (SGBV) er kraftig underfinansiert⁵ og mange kvinneorganisasjoner i kriserammede land måtte avvikle driften i 2025 på grunn av kutt.

I denne situasjonen har Norge holdt stand som en stor, forutsigbar og fleksibel donor og en tydelig forsvarer av folkeretten. Regjeringen har i sin likestillingsstrategi 2025–2030 slått fast at Norge skal være en «motkraft» mot krefter som forsøker å svekke kvinner og jenters rettigheter, og har vist til om lag 9,6 mrd. kroner til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) i perioden 2020–2025. Likestilling trekkes frem som en hovedprioritet i utviklingspolitikken, men ambisjoner må omsettes til strategi.

Erfaringene fra SheDecides viser at det er mulig å mobilisere raskt når rettigheter er under press. Initiativet samlet land, sivilsamfunn og finansiering i møte med globale kutt. Samtidig viser det også begrensningene ved en slik respons: uten en mer koordinert strategi på tvers av jus, politikk og normsetting, vil ikke slike initiativer alene være nok til å møte et langsiktig og systematisk tilbakeslag.

Norge bør derfor bygge videre på SheDecides, men utvikle det fra en mobiliseringsplattform til en mer helhetlig strategi for å beskytte og styrke rettigheter.

Sju grep for å vinne verdikampen

For at ambisjonene skal bli mer enn gode formuleringer, trenger Norge en maktstrategi. Anti-rettighetsmiljøer vinner fordi de jobber på alle arenaer, fra domstoler og parlamenter til sivilsamfunn og digitale medier. Norge må svare like koordinert:

1. **Etabler en reell backlash-strategi.** En tverrdepartemental plan (UD, KUD, HOD, KD, JD) må bygge på en ærlig maktanalyse: hvem finansierer tilbakeslaget, hvilke narrativer brukes, hvilke arenaer angripes først og hvilke land må overbevises.
2. **Flytt penger fra prosjektlogikk til bevegelsesbygging.** Øremerke langsiktig, fleksibel kjernefinansiering til kvinneorganisasjoner, unge feministiske miljøer og lokale fond, særlig i land med høy risiko. Internasjonale organisasjoner må forplikte seg til å overføre

³ <https://www.epfweb.org/node/1147>

⁴ <https://www.unicef.org/press-releases/global-polycrisis-creating-uphill-battle-end-child-marriage-unicef>

⁵ <https://humanitarianaction.info/document/global-humanitarian-overview-2025/article/cost-inaction-1>

mer ansvar og midler, og donorer må tilby fleksibel og direkte finansiering og pilotere modeller som kan skaleres raskt. Årlige indikatorer er ikke tilstrekkelig mål for denne typen arbeid.

3. **Investor i jus, politikk og normsetting.** Bygg et internasjonalt økosystem av jurister, parlamentarikere og sivilsamfunn som raskt kan rykke ut mot lovforslag, domstolsprosesser og resolusjoner. Opprett et dedikert hurtigresponsfond.
4. **Bygg brede allianser.** Verdikamp vinnes sjelden av likestillingsaktører alene. Koalisjoner med helsepersonell, lærerorganisasjoner, fagbevegelse, trossamfunn som forsvarer rettigheter, og teknologimiljøer gjør dette til et spørsmål om frihet og demokrati.
5. **Etabler en vinnende fortelling.** Det holder ikke å «forsvare opparbeidede rettigheter». Jenters rettigheter handler om frihet, trygghet, økonomisk selvstendighet og samfunnsutvikling. Investor i å utvikle budskap som når bredt, særlig unge, og gjør kampen mot SGBV og for jenters rett til å bestemme over egen kropp til kjernen i en slik fortelling.
6. **Gjør digital motstand til en prioritet.** Kjønnets desinformasjon underminerer rettigheter og splitter bevegelse. Koble likestillingspolitikk til plattformansvar og digital mediekompetanse, og bygg troverdige stemmer som kan forme holdninger hos unge på digitale plattformer. Norge kan ta en lederrolle i å bruke kunstig intelligens og teknologi til å fremme likestilling og bedre barns hverdag, og fasilitere samarbeid mellom myndigheter, sivilsamfunn og næringsliv for å oppnå dette.
7. **Vær selektiv og geopolitisk smart.** Norge kan ikke vinne overalt. Velg land, regioner og multilaterale spor der norsk innsats faktisk kan vippe utviklingen. Samordne diplomati, bistand og offentlig tale slik at budskapet i Addis Abeba, Genève, Brussel og New York trekker i samme retning.

Fire konkrete tiltak det neste året

1. **Strategi:** Utarbeid en flerårig, tverrdepartemental strategi mot tilbakeslag på kvinners og jenters rettigheter, med en task force som følger opp med årlige risikovurderinger og handlingsplaner.
2. **Fond:** Lanser et flerårig fond for fleksibel støtte til kvinne- og rettighetsorganisasjoner, inkludert hurtigrespons på juridiske og politiske angrep.
3. **Allianse:** Etabler en allianseplattform med likesinnede land, sivilsamfunn, parlamentarikere og fagmiljøer for koordinert innsats i Europa og multilaterale fora.

4. **Konferanse:** Ta initiativ til en internasjonal konferanse i 2027 som samler aktører og markerer et nytt startpunkt for en mer koordinert global innsats.

Plan International: En strategisk partner for Norge

Plan International Norge er del av en global føderasjon som arbeider for barns og særlig jenters rettigheter i over 80 land, både humanitært og langsiktig. Vi jobber partnerbasert og så godt som alle våre ansatte kommer fra landene vi jobber i. Vi vektlegger langsiktig tilstedeværelse og tillit, og kjenner lokalsamfunnene vi jobber i godt.

Organisasjonen kan gjøre en særlig forskjell som strategisk partner fordi den opererer på tvers av nivåer:

- Være en tydelig sivilsamfunnsstemme i multilaterale fora.
- Koble likestillingsarbeid fra lokalt nivå til nasjonal og global politikkutforming.
- Mobilisere og løfte frem unge og jenter som rettighetsaktører og talspersoner.
- Bygge og styrke lokale bevegelser og sivilsamfunnsaktører over tid.
- Bidra til langsiktig normendring gjennom arbeid med holdninger, praksis og maktstrukturer.

Med 130 000 faste givere og bred kontaktflate mot det norske samfunnet, har Plan International Norge også en viktig rolle i å sikre bistandens legitimitet hjemme. UD og Norad bør samarbeide tettere med sivilsamfunnsorganisasjoner med globale nettverk for å nå ut med budskapet om hvorfor en offensiv utviklingspolitikk er i alles interesse.

I valg av partnere bør norske myndigheter prioritere organisasjoner som er del av globale nettverk, fordi dette gir lavere fotavtrykk i Norge og større mulighet til å bidra til systemendring i partnerlandene.

Fra ambisjon til maktstrategi

Norge har ambisjonen, posisjonen og de finansielle musklene til å gjøre en reell forskjell. Erfaringene fra SheDecides viser at rask mobilisering er mulig når rettigheter er under press, men uten en mer koordinert strategi vil slike initiativer ikke alene være nok til å møte et langsiktig og systematisk tilbakeslag.

Det som trengs er ikke bare gode formuleringer, men et langsiktig prosjekt med maktanalyse, allianser, finansiering, lovarbeid og offentlig fortelling, omtrent slik anti-rettighetsbevegelsen selv har gjort. Regjeringen har et godt utgangspunkt i sin egen strategi og egne ambisjoner. Nå må dette omsettes til handling.